

AUGLÝSING

um náttúruvættið Hverfjall í Mývatnssveit.

1. gr.

Um friðlýsinguna

Umhverfis, orku- og loftslagsráðherra hefur í samræmi við VII. kafla laga nr. 60/2013 um náttúruvernd, 12. gr. auglýsingar um náttúruvættið Hverfjall í Mývatnssveit nr. 1261/2011 í Stjórnartíðindum og með samþykki landeigenda jarðarinnar Voga og Þingeyjarsveitar og að fenginni tillögu Umhverfisstofnunar, ákveðið að endurskoða friðlýsingu náttúruvættisins Hverfjalls í Mývatnssveit sbr. 48. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd.

Hverfjall er stór, hringlaga öskugígur, um 1000 m í þvermál, sem rís 90-150 m yfir flatlendið umhverfis. Gígurinn myndaðist fyrir um 2500 árum í þeytigosi í grunnu stöðuvatni og er sérstakur að því leyti að gígskálin er álíka djúp og gígurinn er hár. Hlíðar gígsins eru brattar og þétt settar af vatnssrásum. Hann er í röð fegurstu og reglubundnustu öskugígamyndana sem gefur að líta á Íslandi og talinn í röð þeirra stærstu sinnar tegundar á jörðinni. Hverfjall er syðsti hluti a.m.k. 1800 m langrar gossprungu.

Friðlýsta svæðið er 3,78 km² að stærð.

2. gr.

Markmið friðlýsingarinnar

Markmiðið með friðlýsingu Hverfjalls sem náttúruvættis er að vernda sérstæðar jarðmyndanir og ásýnd svæðisins. Þá er jafnframt markmið friðlýsingarinnar að tryggja að svæðið nýtist ólíkum hópum til útivistar og fræðslu, enda útivistar- og fræðslugildi hátt.

Með friðlýsingunni er verndargildi Hverfjalls tryggt. Jafnframt er búið svo um að svæðið nýtist ólíkum hópum til útivistar og ferðapjónustu til framtíðar, sé í stakk búið til að taka á móti þeim fjölda gesta sem sækja svæðið.

3. gr.

Mörk náttúruvættisins

Mörk svæðisins eru fjallið sjálft og næsta umhverfi. Mörk svæðisins eru sýnd á hnitsettu korti í viðauka I en nánari landupplýsingar, m.a. hnit, má nálgast hjá Umhverfisstofnun.

4. gr.

Umsjón með náttúruvættinu

Umhverfisstofnun hefur umsjón með verndarsvæðinu í samræmi við 2. mgr. 13. gr. og 79. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd. Umhverfisstofnun getur falið einstaklingum, sveitarfélögum eða öðrum lögaðilum umsjón og rekstur náttúruverndarsvæðisins, sbr. 85. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd. Umsjónarsamningur skal unninn í samráði við landeigendur og kynntur sveitarfélagi ef við á. Samningurinn felur ekki í sér vald til töku stjórnvaldsákvarðana.

Umhverfisstofnun skipar ráðgjafanefnd um svæði í Mývatnssveit sem eru friðlýst skv. lögum um náttúruvernd. Ráðgjafanefndin er Umhverfisstofnun til ráðgjafar um málefni er varða

m.a. vernd og rekstur svæðanna, samstarf þeirra og stefnumótun. Í nefndinni sitja einn fulltrúi skipaður af Umhverfisstofnun og fer hann með formennsku, einn fulltrúi skipaður af sveitarfélagi og einn fulltrúi skipaður af Náttúrustofu Norðausturlands. Auk þess skal skipaður einn fulltrúi fyrir hönd hvernjar jarðar innan friðlýstra svæða í Mývatnssveit. Ráðgjafarnefndin er skipuð til fjögurra ára í senn í kjölfar sveitarstjórnarkosninga og er hlutverk hennar nánar útfært í erindisbréfi Umhverfisstofnunar.

5. gr.

Stjórnunar- og verndaráætlun

Umhverfisstofnun ber ábyrgð á að gerð sé stjórnunar- og verndaráætlunar fyrir náttúruvættið í samvinnu við landeigendur, sveitarfélag og eftir atvikum aðrar fagstofnanir og hagsmunaaðila í samræmi við 81. gr. laga nr. 60/2013. Í stjórnunar- og verndaráætlun skal m.a. fjallað um landnýtingu, landvörslu, vöktun, uppbyggingu, fræðslu og miðlun upplýsinga, verndaraðgerðir og aðgengi ferðamanna, þar á meðal aðgengi fatlaðs fólks, reiðleiðir og flug fjarstýrðra loftfara.

Stjórnunar- og verndaráætlun er háð staðfestingu ráðherra, sbr. 3. mgr. 81. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013.

6. gr.

Verndun jarðminja

Óheimilt er að hrófla við eða skemma á annan hátt jarðmyndanir í náttúruvættinu.

7. gr.

Verndun gróðurs og dýralífs

Óheimilt er að spilla gróðri í náttúruvættinu og óheimilt er að trufla dýralíf af ásetningi innan marka náttúruvættisins.

Óheimilt er að sleppa eða dreifa framandi lífverum innan náttúruvættisins, þ.m.t. ræktun og dreifing framandi plöntutegunda, í samræmi við reglugerð um innflutning, ræktun og dreifingu útlendra plöntutegunda nr. 583/2000.

8. gr.

Verndun menningarminja

Um vernd menningarminja fer eftir lögum um menningarminjar, nr. 80/2012.

9. gr.

Rannsóknir og vöktun

Náttúrufræðistofnun Íslands ber ábyrgð á vöktun á náttúruvættinu, sbr. 74. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd. Vöktunaráætlun skal vera unnin í samráði við Umhverfisstofnun og vera hluti stjórnunar- og verndaráætlunar. Skýrslur um niðurstöður rannsókna og vöktunar skulu vera aðgengilegar fyrir Umhverfisstofnun og landeigendur.

Aðrar náttúrufræðisrannsóknir en lögbundnar rannsóknir fagstofnana sem kunna að hafa í för með sér jarðrask eða truflun dýralífs eru háðar leyfi Umhverfisstofnunar.

10. gr.

Landnotkun og mannvirkjagerð

Allar framkvæmdir innan náttúruvættisins eru háðar leyfi Umhverfisstofnunar, sbr. 2. mgr. 40. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd, sveitarfélags sbr. skipulagslög nr. 123/2010 og lög nr. 160/2010 um mannvirki og landeigenda. Framkvæmdir skulu vera í samræmi við samþykkt skipulag og stjórnunar- og verndaráætlun. Gert er ráð fyrir merktum og stikuðum gönguleiðum um svæðið og skal leitast við að þær tengist öðrum gönguleiðum um Mývatnssveit.

Þrátt fyrir 1. mgr. er heimilt að halda við vegum innan veghelgunarsvæða án þess að leita þurfi leyfis Umhverfisstofnunar svo fremi sem viðhaldsframkvæmdir hafi ekki neikvæð áhrif á verndargildi svæðisins en um þær framkvæmdir gilda skipulagslög nr. 123/2010, lög um mannvirki, nr. 160/2010 og eftir atvikum vegalög, nr. 80/2007.

Starfsmönnum náttúruverndarsvæðisins er heimil, ef nauðsyn krefur, notkun vélknúinna farartækja vegna starfa við stígagerð innan marka náttúruvættisins, sbr. 5. gr. reglugerðar nr. 528/2000 um takmarkanir á umferð í náttúru Íslands.

11. gr.

Kvikmyndagerð, ljósmyndun og viðburðahald.

Afla skal leyfis Umhverfisstofnunar og landeigenda vegna skipulagðra viðburða og verkefna sem kalla á aðstöðu, mannafla eða meðferð tækja innan náttúruvættisins sem valda raski á jarðminjum, gróðri eða dýralífi sbr. 6. og 7. gr. Nánar er fjallað um kvikmyndagerð, ljósmyndun og viðburðarhald í stjórnunar- og verndaráætlun.

12. gr.

Umferð um náttúruvættið

Almenningi er heimil för um náttúruvættið, en fylgja skal merktum leiðum í samræmi við fyrirmæli hverju sinni. Öll umferð er óheimil um utanverðar hlíðar fjallsins nema á merktum gönguleiðum og á svæðum skilgreindum í stjórnunar- og verndaráætlun. Starfsmönnum náttúruverndarsvæðisins er heimilt að sinna endurheimt ásýndar vegna skemmda utan merktra gönguleiða á Hverfjalli í samráði við Umhverfisstofnun.

Um hjólreiðar, umferð ríðandi, gangandi og aðra umferð er fjallað nánar um í stjórnunar- og verndaráætlun.

Óheimilt er að hafa lausa hunda í náttúruvættinu að undanskildum veiði-, þjónustu- og smalahundum þegar þeir eru að störfum í gæslu eiganda eða umráðamanns.

13. gr.

Dvöl og umgengni í náttúruvættinu.

Óheimilt er að hafa næturstað innan hins friðlýsta svæðis. Einnig er óheimilt að urða eða henda rusli innan náttúruvættisins og skal allur úrgangur tekinn með út af svæðinu.

14. gr.

Veiði og notkun skotvopna

Veiðar á mink og ref eru heimilar skv. ákvörðunum viðkomandi sveitarfélags og í samræmi við ákvæði laga nr. 64/1994 um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum.

15. gr.

Viðurlög

Um brot gegn ákvæðum friðlýsingarinnar fer samkvæmt lögum um náttúruvernd nr. 60/2013.

Landvörðum eða þeim sem falið hefur verið eftirlit á grundvelli 2. mgr. 85 gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd er heimilt að vísa brott úr náttúruvættinu hverjum þeim sem brýtur gegn þeim reglum sem um náttúruvættið gilda.

16. gr.

Endurmat friðlýsingar

Friðlýsingin mun verða endurmetin að 10 árum liðnum frá gildistöku með tilliti til sérstakra aðstæðna á svæðinu, árangurs verndarráðstafana og framkvæmdar friðlýsingarinnar að öðru leyti. Endurmatið mun byggja á 44. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013 en þar segir að afnám friðlýsingar eða breyting sem felur í sér að dregið er úr vernd viðkomandi náttúruvinja sé aðeins heimil:

- a. ef verndargildi minjanna eða svæðisins hefur rýrnað svo að forsendur eru ekki lengur fyrir friðlýsingunni eða
- b. ef mjög brýnir samfélagshagsmunir krefjast þess.

17. gr.

Gildistaka

Friðlýsingin öðlast þegar gildi. Við gildistöku fellur úr gildi auglýsing nr. 1261/2011 um náttúruvættið Hverfjall (Hverfell) í Skútustaðahreppi.

Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytinu, dags.

Guðlaugur Þór Þórðarson